

US_42 Úvod do uměnovědných studií

Kárská Jitka / 438984

Subkultura je definována jako soubor specifických norem, hodnot, vzorců chování a životní styl charakteristický pro určitou sociální skupinu v rámci širšího společenství (tj. v rámci dominantní kultury, jejíž je součástí). Dále jako subkulturu označujeme kulturu dílčí skupiny, která se více nebo méně odlišuje od většinové kultury. Existuje mnoho projevů vyjadřujících distanci od převládající kultury, od drobných změn až k radikálnímu popření (v tom případě mluvíme o kontrakultuře).

Literatura

PETRUSEK, Miloslav. *Velký sociologický slovník: II. svazek. P-Ž*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1996, s. 1248-1249. ISBN 80-7184-310-5.

JANDOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, s. 180. ISBN 8071787493.

Problematika graffiti

Původně byly pojmem graffiti označovány anonymní rytiny na zdech v Římském impériu a Egyptě. V dnešním moderním světě je graffiti považováno za druh výtvarného projevu vytvářeného většinou na veřejném prostranství (např. na domech, dopravních prostředcích, památkách apod.) za pomoci sprejových barev. Je vytvářeno nelegálně, jedná se tedy o trestní čin vandalismu, kdy může být tzv. sprejer odsouzen až na jeden rok odnětí svobody.

S pojmem graffiti je také spojena momentálně nejvíce rozšířená subkultura hip hop, která vznikla počátkem 70. let v New Yorku. Pod tímto pojmem si asi většina lidí představí hudební styl, ale hip hop není jen o hudbě, ale hlavně o životním stylu, ve kterém je graffiti jedním z jeho hlavních elementů.

Autoři jsou převážně mladí dospívající, především chlapci. Díky ilegálnosti této činnosti je zde přítomnost nebezpečí a strachu, nutnost překonání překážek (oplocení, kamery), nutnost prokázat svoji odolnost, statečnost a schopnost.¹ Jedná se

¹ Graffiti. In: [online]. [cit. 2015-01-04].

Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Graffiti>

o určitý azyl v období vnitřního hledání jedince. Subkultura poskytuje svým členům emoční, materiální a sociální podporu.

Na otázku je-li graffiti vandalismus nebo jen moderní forma pouličního umění se snažilo v průběhu posledních desítek let odpovědět již spousta odborníků i laiků. Myslím, že v první řadě je důležité rozlišit, jedná-li se o tzv. piece (dílo, celek jednoho autora) nebo o tzv. tag (podpis, jednoduchý barevný monogram). Při pohledu na piece má člověk opravdu pocit, že se dívá na umělecké dílo, celek je jednotný, lahodí lidskému oku a mnohdy nese i nějaké poselství. Zatímco tag, dílko ne moc graficky kvalitní, zdobící fasády domů, prostředky městské dopravy a jiné, lze přirovnat ke značkování teritoria sprejera. Z mého pohledu jde tedy u tagů o čisté vandalství.

Skupiny sprejerů mají ve zvyku spolu soutěžit, kdy jde o porovnání kvality (styl, čistota provedení, náročnost..), kvantitativní (rozměr, četnost..) a aktuálnosti. Jsou stanoveny i pravidla, kdy např. výrobně nejmladší posprejovaný vůz má nejvyšší hodnotu, což již opravdu hraničí s poškozováním cizího majetku. Nezáleží na hodnocení okolního světa, jde jen o hodnocení a zpětnou vazbu dané subkultury. *Sprejerství splňuje v zásadě znak ničení hodnot – pomalování historicky cenných budov, nových omítek na domech, stanic metra atd. Zároveň ale chybí znak „logické nezdůvodnitelnosti“, i když tento argument lze považovat za sekundární. Sprejer důvodně ničí – maluje své představy a kresby.*² Etický problém ničení cizího majetku nevnímají.

Vzhledem k tomu, že ve většině případů se autor nechytne a majitel je nucen zaplatit na opravě domu řádově desítky tisíc korun, byly v roce 2001 zřízeny tzv. legální plochy. Tyto plochy můžeme najít téměř ve všech velkých městech. *Ovšem tím celý proces ztratil svůj původní účel – šokovat a konfrontovat město*³ a tak jsou tyto plochy vesměs využívány jen jako cvičné plochy a autoři zde píšou pod smyšlenými pseudonymy. Legální zóny tedy problém s graffiti nevyřešily. Zatím nejúspěšnějším opatřením bylo, když v roce 2001 vešel v platnost zákon o kriminalizaci graffiti.

Pohled umělců na tuto problematiku je vesměs pozitivní. „Jde o vyjádření, ale samozřejmě jde o to, jestli má autor nadání. Většina produkce, na kterou v našich

² SOCHŮREK, Jan. Vybrané kapitoly ze sociální patologie II. díl. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2001. s. 10.

³ MARYÁŠOVÁ, Markéta. Problematika hip hopové subkultury se zaměřením na fenomén graffiti: Bakalářská práce, FF MUNI, str. 39, Brno 2008

městech narazíme, je nekvalitní, až hloupá. Jsou však okamžiky, kdy člověk narazí na graffiti, které je na správném místě, ve správné kompozici se správným konceptem. Je celkem zábavné taková díla objevovat.“ říká olomoucký výtvarník Jan Krtička.⁴ Což je podle mého názoru velmi vystihující.

Mezi sprejery je však mnoho „opravdových umělců“. Jedním z nejznámější je britský sprejer, který vystupuje pod pseudonymem Banksy, jehož díla nesou satirické, kulturní i politické poselství a provedení jeho děl je opravdu kvalitní. Jde zde však stále problém s poškozováním cizího majetku.

Otázka graffiti jako uměleckého díla tedy podle mě zůstává čistě subjektivní, podle toho, jak tuto věc člověk vnímá. *I když zákon hovoří jasně a veškeré psaní po zdech považuje za trestný čin, je třeba rozlišovat graffiti a graffiti. Je určitě rozdíl, zda někdo pomaluje fasádu historického domu v centru města nebo panelovou šedivou zed' na sídlišti.*⁵ Je zde i možnost říci, že za umělecké dílo se dá graffiti považovat jen, když je vytvořeno na legálních plochách, na soukromých plochách/věcech či na místech, kde s tím souhlasil majitel. Stejně jako zůstává nezodpovězen problém jak sprejery zastavit od sprejování na nedovolená místa, protože možnosti se zdají být vyčerpané. Troufám si říci, že kromě nasazení kamer, zvýšené hlídky policistů a trestního postihu při přistižení, už žádné další možnosti nejsou.

^{4, 5} Graffiti. Pouliční umění, nebo vandalismus?. In: [online]. [cit. 2015-01-04]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/325>